

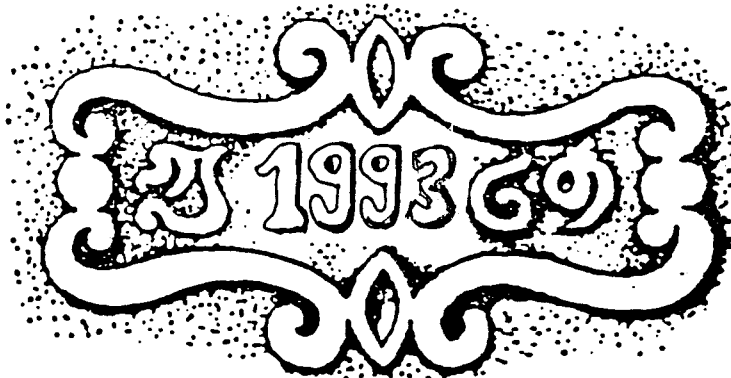
PULA

Náczyhegyi Tükör-Spiegel

IV. évfolyam

1. szám

Pula, 1993 július 31.

Pula, Náczyhegy 1993

Megjelenik: MINDEN ÉVBEN JÚLIUS UTOLSÓ SZOMBATJÁN
Kiadja: A NÁCZIHEGYI BIRTOKOSOK BARÁTI KÖRE
Főszerkesztő (még 47 évig): REMÉNYI ANTAL
Művészeti szerkesztő: NAGYPÁL SZABOLCS
Felolvasó szerkesztő: NAGYPÁL GÁBOR

MEGHÍVÓ

PULA község Képviselő-testülete
és a szőlőhegy birtokosainak baráti köre
tisztelettel meghívja Önt és családját
az 1993. július hó 31-én, szombaton megrendezendő

NÁCZI – HEGYI IGNÁC – NAPI ÜNNEPSÉGRE

- 8,30-kor a Faluházban
a Náczihegyi Baráti Kör alakuló közgyűlése
- 11 órakor a temetőben
tisztelet és kegyelet az elhunyt ősök
és Harmath István sírjánál, majd
az új temetőkápolna bemutatása
- 15 órakor a falu templomában
Szent Ignác napi mise és könyörgés a bő termésért
Az ünnepi szentmisét celebrálja:
PAUER ANTAL plébános
- 17 órakor a szőlőhegy bejáratánál lévő emlékoszlopnál
(kedvezőtlen időjárás esetén a faluházban)
ünnepi beszédet mond:
DR SURJÁN LÁSZLÓ
népjóléti miniszter
a KDNP országos elnöke.
- utána a Blickle-pincénél
BÍRÓ JENŐ szentesi festőművész
kiállításának megnyitása.
megnyitót mond: DR BLICKLE TIBOR,
a házigazda.
a Puskás-pincénél
helytörténeti könyvek árusítása.

Az ünnepség után a pincéknél:
zártkörű családi mulatozás.

Az emlékoszloppal szembeni térségben:
büféskocsi
(hűtött sör, balatoni bor, ételek, üdítők)

Ki-ki saját szervezésében:
hajnalig tartó mulatozás a telihold fényénél.

Tisztelgés

Hatodik alkalommal köszönt-
heljük a szőlőhegy tiszteie-
tének szentelt - immár hagyomá-
nnyá vált - NÁCZIHEGYI
IGNÁC-NAPI ünnepet.

Szól ez az ünnep elsősorban
az embernek! Az embernek,
aki esztendőn át munkát, el-
foglaltságot talál itt magának;
aki eszével-kezével termeli „a
föld gyümölcsét”, aki hajlékot
épít, aki alkot, s mindezek ál-
tal szebbé, értelmesebbé teszi
a maga és társai, emberbarátai
életét! Igen, a teremtő ember
jussa az ünneplés! De részese

az örömnaphoz az itt rendszeren
pihenő, s erőt gyűjtő
ember is, akárcsak a vendég-
ként idelátogató emberfia /-lá-
nya is.

Ez ünnepi napon meghajtott
fővel szálljon a megemlékezés
a minden élők útján eltávo-
zottaknak is; azoknak, akik
közel két évszázada megte-
remtették itt munkájukkal az
ünneplés jogát, s azoknak is,
akik vagy száznyolcvan éve
folyamatosan idehagyomá-
nyozták a hétköznapi és
ünnepek egységét.

Szóljon az ünneplés a kies táj-
nak; az emberarcú Dunántúl e
szelíd lankájú, picinyke részé-

nek, az erdőfedte hegyolda-
lakra néző és támaszkodó
HEGYnek!

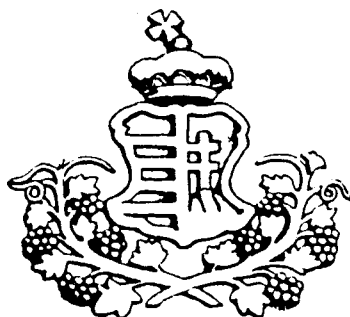
Illesse az ünneplés e pontosan
körülírható határeszen az
Isten segítségével és az emberi
erőfeszítéssel megtermelt min-
dennapi ételmet; a búzát, a
gyümölcsöt s a szőlőt!

Koccintsunk hát egy pohár
nácihegyivel az ünnepre, a
barátságra, a boldogulásra, a
békés jövőre!

Egészségünkre!

Pula, 1993. július 31-én

Reményi Antal
polgármester

SZŐLŐHEGYÜNK VÉDŐSZENTJE

Július 31. *Loyolai Szent Ignác* hitvalló ünnepe. Illő, hogy néhány szóval megemlékezzünk szőlőhegyünk névadójáról.

Ignác a baszk föld Guipuzcoa nevű tartományában született 1491 körül. A nyolc fiútestvér közül ő volt a legfiatalabb, s ezenkívül még öt leánygyermek is volt a családban. Lovagi udvarban nevelkedett 14 éves korától 1517-ig, amikor a navarrai alkirály katonája lett. A pamplonai vár védőjeként azonban 1521 máj. 20-án egy ágyúgolyó összezúzta jobb lábszárát. Sok szenvedést kellett kiállnia: a rosszul összeillesztett csontokat újra el kellett törni, majd kiálló láb-

szárcsontját kénytelenek voltak elfűrészelni és az ekként megrövidített lábat egy feszítő készülék segítségével kihúzni. Betegségében más híján a szentek életét böngészte, s ezek hatására döntött úgy, hogy szakít addigi életével és Isten lovagjává szegődik. 1522 tavaszán elzarándokolt a montserrati kegyképhez és ott, miután töredelmes életgyónást végzett, fényes lovagi öltözékét szegényes zarándokruhával cserélte föl. Innen a Paradicsomvölgynek nevezett barlangba vonult, ahol teljes magányban megírta híres **Lelki gyakorlatát**. Úgy érezte, hiányzik a megfelelő fölkészült-

sége, ezért harminchárom éves kora ellenére nyilvános tanulóknak szegődött egy barcelonai iskolába. Két év után a párizsi egyetemre ment teológiát hallgatni, ahol hét évet töltött. 1534 aug. 15-én a montmartei Szent Dénes kápolna kriptájában hat társával (Faber Péter, Xavéri Ferenc, Lainez Jakab, Salmeron Alfonz, Bobadilla Miklós, Rodriguez Simon) letette a tisztaság és önként vállalt szegénység fogalmát, 1537 jún. 24-én pedig pappá szentelték őket. Végül III. Pál pápa 1540 szept. 27-én Regimini militantis Ecclesiae kezdetű bullájával beleegyezését adta a Jézus-Társaság megszervezésébe. Generalisnak valamennyi szavazattal *Ignácot* választották meg, s az új szerzetesek 1541 ápr. 22-én letették fogalmukat. Nagy lelkesedéssel látott munkához: a zsidók megtérítésére otthont létesített, menedékházat alapított a bukott nők megsegítésére, amely később női szerzetesrenddé terebélyesedett. Két árvaházat szervezett, egyet a leányoknak, egyet a fiúknak. Pápákat és királyokat békített össze, rengeteget fáradt a tridenti zsinat érdekében, új lendületet adott a missziós tevékenységnek és megalapította a Collegium Germanico-Hungaricumot. Ezt a megfeszített munkatempót szervezte 1556 júl. 31-éig bírta, amikor az Úr boldog színelátására szólította őt. V. Pál pápa alig félszázaddal halála után a boldogok, XV. Gergely pedig 1622 márc. 12-én a szentek közé sorozta.

Loyolai Szent Ignác.

A rendszerváltozásról Pulán

Falubeli lakosokat, náczihegyi birtokosokat kérdeztünk meg az idei Ignác- nap előestéjén: mi változott Pulán és a hegyen az utóbbi három évben?

Fischer József: Legfontosabbnak tartom, hogy önszorgalomból, a VÍZMŰ jóindulatából és saját erőnkéből végre elvezethettük a Náczihegy összes pincéjéhez az ivóvizet.

Szenger Gyuri bácsi: Most már nem hazulról kell kivinni a vizet, hanem ott csobog a pincékben, pincék előtt. A járda hálás dolog a Fő utca mindkét oldalán. Tisztességesebb járásunk van azóta, mióta megépült, meg nem is veszélyeztetjük magunkat, gyermekeinket, unokáinkat, ha a boltba vagy a buszhoz járunk. Nagy szó a temetői rendtartás! Talán most néz ki úgy a temető, ahogy életünkben sem. Nagyon szép dolog! Azelőtt majdnem csak egy fészterféléből vittük ki a halottainkat. Se ajtaja, se ablaka, senki gondozója.

Tál József: Azok a vidékiek, akik mostanában látták először új temetői kápolnáinkat, ravatalozónkat, igen nagy elismeréssel szólnak a szép tervről és a jó munkáról. Nagy áldozatkészségről tanúskodik a templomtető felújítása is mind a falu, mind a velünk együttérző, segítő külföldiek részéről. A Műemlékvédelem is kitett magáért! Ez a picinyke falu egyedül már nem tudta volna összegyűjteni a rávalót.

Jól esik érezni, hogy nem vagyunk egyedül. Nagyon szépen kialakult a kápolna is. Nekem különösen tetszett az építés 220. évfordulóján rendezett ünnepség. A tűzoltószertár és az 1848-as iskola homlokzatának rendbehozatala, azután ez az erdélyi ajándékoszlop, amit Blénessy Ignác faragott Gyergyószentmiklósról, igencsak azt jelzi, hogy változóban van az a világ, amelybe hazatértem a háború után.

Szenger Gyuri bácsi: Dicséri az önkormányzatot, hogy van egy szép tűzoltószertárunk, van kismotoros fecskendők, ami nem kézi hajtású, de nincs tűzoltóságunk. Én voltam az utolsó iskolázott tűzoltóparancsnok. Azóta se gyakorlat, se létszámfenntartás. És ha baj lesz?

Fischer József: A kopjafa a régi iskola előtt bizony szép ajándék. Evvel a falu nemcsak gazdagabb, hanem szebb is lett. És azt is érezhetjük, hogy erdélyi testvéreink avval is megbecsültek bennünket, hogy ilyen igazi erdélyi emléket faragtak nekünk. Részt vettem az Imári dombon a keresztmegáldáson is. Megható volt az ökumenikus szertartás, összefogás, ima, amely ezelőtt ötven évvel nem történhetett volna meg. Talán még bűnnek is számított, ha a testvéregyházak kezet fogtak. Rájöttünk, hogy egységben az erő. A vallás mély gyökerei

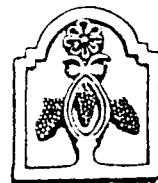
azt mutatják, hogy utunk egy cél felé vezet.

Szenger Gyuri bácsi: A kopjafa lábánál bevésett gyönyörű mondat tetszik nekem a legjobban: „Ne hagyd el a szülőföldedet!” Ezt egy erdélyi magyar ember mondja nekünk. Én azt hallom ki ebből is, mint mikor a költő sorait olvastam: „Fiaim, csak énekeljetek!” Ez ugyanazt mondja.

Tál József: Megható volt a megemlékezés a hősök emlékművénél a templomkertben. Végre kőbe lett vésve a második világháborúban odamaradt pulai katonák neve is! Emlékezetőül. És nem feledkezünk el róluk: közösen tartjuk meg május utolsó vasárnapján a hősök napját.

Most már elmondhatjuk, hogy sokkal előrébb tartanánk, ha nem csatoltak volna bennünket igazgatásilag, téveszben, iskolában és mindenben Nagyvásonyhoz. Az önállóság által gyorsabban fejlődik a falu és a Náczihegy is. Ezt az utóbbi évek tényei egyértelműen, megcáfolhatatlanul bizonyítják.

N. I.

Oderától a Brianszki erdőig

Tál József pulai - náczyhegyi birtokos, nyugállományú erdész, 1431 nappalt és éjszakát töltött ifjúságából orosz hadifogságban. Lengyelországban, Poznanban, élte át a hadifogság első hónapjaiban az alábbi, nem mindennapi eseményesort. A kötet, „Oderától a Brianszki erdőig” címmel, egyelőre kéziratban található Pulán, a szerző tulajdonában.

1945 húsvét vasárnap reggelén, mert azt azért tudtuk, hogy milyen nap van és milyen ünnep, jött egy orosz tisz, hogy negyven cselovek kell neki, de csak vengerszki. A negyven közé én is bekerültem és a szökötlen megkülönböztetés miatt, hogy csak magyarokat kerestek, az a hír szivárgott ki, hogy vágóhídra visznek bennünket. A város közepén található katonakórházba vitt minket egy tehergépkocsi. Ott azt mondta az orosz tisz, hogy azért hívott magyarokat, mert nem jöhetett velünk őrség és mi szerintük megbízhatóbbak vagyunk, mint a németek, mert úgyis hamarosan megyünk haza, ezért nem szökünk meg, ha nincs őrség. De azért elmondta, hogy ne is próbálkozzunk megszökni, mert akit megtalálnak, agyonlövik. Amikor szétszórtak bennünket, láttuk, hogy nem csapott be bennünket a tisz. Volt aki a konyhára került krumplit hámozni, másokat romeltakarításhoz vittek az udvarra, vagy a tetőtérbe.

Nem mondom, hogy a munka elosztásakor a legszerencsésebb lettem volna. Egy társammal hordágyat kaptunk, behívtak bennünket egy melléképületbe, ahol megláttuk a sok halott orosz katonát. Három társam azt a beosztást kapta, hogy a halottakat vetkőztessék le, nekünk pedig a hordágyon kellett az utcán keresztül egy másik épület-sorba szállítani a pokróccal letakart teljesen meztelen holttesteket. A pokróc azonban kicsi volt, azaz rövid. Ha a halottak fejére húztuk a takarót, akkor a láb volt kint, ha lábukat takartuk le, akkor a fejük látszott ki. Végül is úgy egyeztünk meg munkatársammal, hogy inkább a lábuk látszódjék ki, mert a háborús frontkórházban sok kínlődás után elhalt katona arca ijesztő. A pincében egy nagy asztal volt közepén, a halottakat a hordágyról arra kellett önteni, majd egyesével jó szorosan egymás mellé fektetni őket, valószínűleg boncoláshoz. Már javában folyt a boncolás, akkor tudtam meg, hogy három hadifoglyot beosztottak boncsegédnek, akiknek minden egyes katona felboncolása után az asztalt kellett lemosni. Az én beosztásom sem volt jó, de itt tudtam meg, hogy a sors kedvez nekem. A pincében számtalan piros láda állt üresen, a boncsegédeknek ebbe kellett belerakniuk a boncolás után a hullákat. Amikor a piros ládából összegyűlt egy gépkocsira való, akkor elszállították. Egy orosz főhadnagy a halottak

között felismerte saját apját és amikor az őreget vittük, a tisz is jött velünk. Én még embert úgy sírni nem láttam, mint ahogy az orosz főhadnagy sírta az apját. Kora délután a kórház és a bonc-pince között haladva épp egy túl hosszú hullát cipeltünk egyre jobban fáradó társammal, amikor észrevettük, hogy egy 30 fős csoport közeledik felénk. Letettük a halottat az úttest szélére, hogy megvárjuk az embereket, akik együtt mennek valahova. Nem hittünk a szemünknek: menyasszonnyal, vőlegénnyel a násznép ment az esküvőre. A múlt és jövő találkozása. Amint elhaladtak mellettünk mindannyian gyalogosan, mind a ketten társammal megkönnyeztük a láttottakat. Nem számoltuk, hogy mennyi holttestet vittünk el a kórházból a pincébe, de nagyon nehezen vártuk az estét, hogy innen egyszer megszabaduljunk. Itt is csak az a néhány katona kapott ebédet, akik a konyhán krumplit pucoltak, rólunk megfeledeztek, de az is lehet, ha kapunk valamit, akkor sem tudtuk volna megenni. Amint visszaértünk a táborba, fogadalmat tettünk, hogy többé se hova önként nem jelentkezünk munkára. A táborban maradt magyarok és németek is napközben irigykedtek ránk, hogy milyen jó sorunk lehet odakinn a vágóhídon. Igen! Ez a nap, 1945 Húsvét vasárnapja, igencsak emlékezetes maradt számunkra. És nemcsak azért, mert este az ebédet újra vacsorával együtt kaptuk meg.

ELRABOLT IFJÚSÁGOM

"Elrabolt ifjúságom" címmel emlékirat készül Pulán Leitold István nácihegyi szőlősgazda tollából. Hat évet töltött a második világháború után a Szovjetunióban. Csak tizenhét éves volt, amikor Puláról elindult.

- Korpaleves, csalánleves, buvizskása és - elvéve az ünnepeken - köleskása volt az ételmünk végig. Télen köleskása reggel, délben és este is. Amikor már szedhető volt a csalán, azon éltünk. Ünnepeken három ujjal mérte a szakács egy-egy bádogtányérra a csipetnyi haldarabot.

- 1944 december 26-án, István napon esett fogságba Vecsésnél, a mai ferihegyi repülőtér mellett. Ettől a naptól kezdve egyáltalán nem evett húst. Milyen ízű volt 1950 dec. 10-én a pulai disznótorba megérkezni?

- Nem mertem abból sem sokat enni, nem mertem jóllakni, mert az ember gyomra teljesen elszokott tőle. Nem is emlékeztem már az ízére. Hallottuk, hogy volt, aki nem bírta ki a hazaérkezésig, túlette magát és ebbe halt bele.

- Mely táborokban dolgozott?

- Alcseszki hadifogolytáborban négyezredmagammal téglagyári karbantartó ácsként foglalkoztattak. Szerettem itthon főzni-faragni, a famunka közel állt hozzám, ott meg kérdezték, ki ért az ács-asztalos munkához. Én önként jelentkeztem. Szerencsém is volt, mert így a karbantartókhoz kerültem. Szerszámkészletem: egy fűrés, egy szeghúzó és egy szekerce. Hoztak egy autó szeget, lerak-

ták lapáttal és onnan szedegettük, amennyi kellett.

Amikor a téli fagyok megérkeztek októberben és tovább már nem lehetett téglát égetni, vasgyárba vittek. Végül Irmínóba jutottam 800 méter mélyre a szénbányába. Még nem voltam húsz éves és havi váltásban dolgoztunk három műszakban. Egy hónap éjszakai munka, egy hónapig délelőtt és egy hónapig délután kezdődött a csillepálya karbantartása, ami az én feladatom is volt. Itt anyyira legyengültem, hogy kórházba szállítottak. Köszönhettem jó pulai fizikumomnak, meg a kórházi ötszöri étkezésnek, egy hét alatt fölépültem.

Kolhozba vittek, ahol krumplit, uborkát, dinnyét, káposztát termeltünk a lágernek. Csak a kórházi ápoltak mehettek a kolhozba, mert az volt a könnyű munka. Tizennégy ember közül egyedül én voltam parasztgyerek, a többiek még sohasem foglalkoztak földműveléssel. Anyyira éhesek voltunk, hogy az ágyások gyomlálása közben nagyon gyakran letéptük gyökeréről a lisztes paréjt és megettük.

A szerencse nem hagyott el, mert a táborba kerülve a burgonyaraktárban kaptam vezető állást. Három-négy fogolytársammal válogattuk hónapokig a burgonyát. Itt szerencsénkre naponta egy vödörrel meg is főzhettünk magunknak.

Szokolgorovkában találkoztam először pulai fiattal, Leitold Jánossal, és együtt vittek minket a Don kanyarhoz, Voronyezsbe. Két évig árok-

ásás, ácsmunka volt a feladatunk. Meg is dicsérték bennünket, fiatalokat, és meg is kérdezték, milyen szakmát akarunk tanulni. Itt láttam meg a névrokonomat a Kis utcából, aki kilenc évvel volt idősebb nálam. Nagy öröm volt a találkozás. Érdekes, hogy a dokumentumok ellenőrzésére nem az anya, hanem az apa nevét használták az oroszok. Mi mind a ketten Puláról valók voltunk, azonos névvel, és csak az apánk neve különböztetett meg bennünket.

A legnehezebb munka a bányában talált minket, ám a reménytelenség okozta a legnagyobb pusztítást. Öt év után egyik honfitársam fősztólalt a havi táborgyűlésen, hogy miért nem engednek már bennünket haza. Ha ez nem lehetséges, akkor engedjenek szabadon. A politikai tiszt erre őszintén válaszolt. Azt mondta, hogy ha minket elengednek, akkor nekik nem marad már lány a határban, ugyanis sok lány és asszony maradt pár nélkül a háború után.

- Mikor tudták meg, hogy hazatérhetnek?

- 1950 november elején, hogy mindenkit hazaszállítanak. Én már az előtte levő hónapban fényképet csináltattam magamról, hogy ha nem jutnék haza soha többet, legalább a társaim juttassák el ezt a képet a szüleimnek. De ezt már nem kellett elküldenem, mert magammal hozhattam.

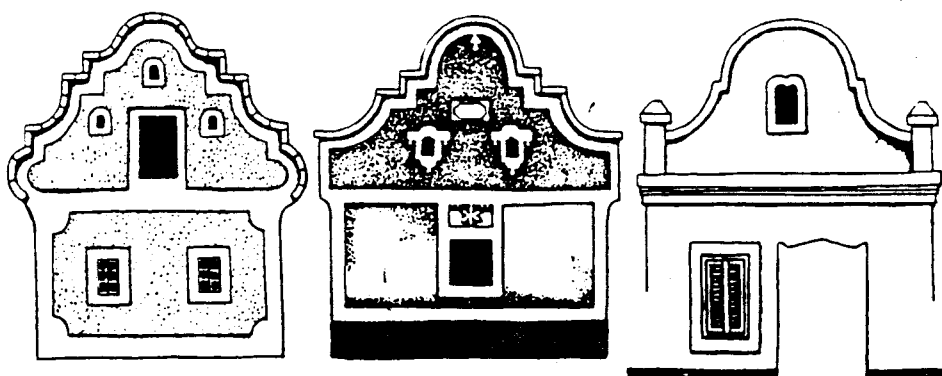
Két hét alatt érkezünk meg Voronyezsből Pestre. Sokan azt hitték, úgy járunk, mint az

oroszkatonák, akik a világháborút megharcolták Moszkvától Berlinig, és amikor hazatértek, két évig internálták őket, hogy ne tudjanak beszámolni arról, amit láttak Európában. De a toloncházban egy éjszaka hallgattak ki. Szerencsém volt, mert a kétezer ember közül csak harminckettőt engedtek el. A névsorban én voltam az első, aki szabadult. Húsz forintot kaptunk útiköltségre gyorssegélyként. Veszprémig vonattal

jöttem, onnan meg gyalog. Többekkel találkoztam már Veszprémben, akik mondták, hogy állítsak le egy kocsit, bizonyosan hazavisz. De én tartottam tőle, nem akartam mást kérni, ezért 1950 december 10-én, vasárnap délután háromnegyed egykor Vázsony felől érkeztem gumitalpú bakancsban és pufajkában. Féreg nélkül. Amikor beléptem az ajtón, édesanyámat láttam meg először. Ő ült a padon az asz-

talnál. Imakönyv volt előtte. Nem tudták, hogy jövök, de azért azonnal megismertek. Pedig 2176 nap telt el azóta, hogy láttak! A hadifogság első két éve után ugyan havonta írhattunk egy levelezőlapon huszonöt szót. Két év múlva nősültem, gyerekeim már nagyok. Hat éve vagyok nyugdíjas, de azt nem tudom elfelejteni, hogy az ifjúságomat elrabolták.

N. I.

A mi pincénk története

A náczyhegyi pincék sorában „elkészült” a mienk is. Szép a kilátás az ablakból, de sokat kellett várni rá, amíg az ablak elé állhattam...

1951 február 3-án kerültem el Puláról. Akkor „szöktettek meg”, ahogy a falubeliek ma is sokszor emlegetik. Annak idején sokan mentünk férjhez vidékre. Engem is elcsábított a férjem és elvitt Tósokberéndre (ma Ajka IV. kerület). 39 évig éltünk szép házasságban, három gyermeket neveltünk föl. A férjem nagyon megszerette a szüleimet, ők is őt. De Pulát is megkedvelte az egész család. Férjem otthon érezte magát a faluban és a hegyen. Amikor szüleim meghaltak, családi házunk eladásra került. Ma, amikor ránézek a szülőhá-

zamra, örülök, hogy ilyen jó gazdára talált, aki megbecsüli. Amikor eladtuk a házat, a férjem felsóhajtott és azt mondta: „Ezután számunkra meghalt Pula”. Ám jóval később, amikor a náczyhegyi terület eladásra került, férjem nem nyugodott, állandóan mondogatta, hogy vegyük meg, majd jó lesz a gyerekeknek. Így kerültünk újból Pulára és a Náczyhegyre. Egykettőre be is ültettük szőlővel és gyümölcsfákkal. Gyulám tervezte a pince építését is. Az volt a vágya, csak annyira el tudjuk készíteni, hogy az ablakon kikönyökölhessen, de ezt már nem érthette meg.

1990 május 11-én halt meg. A gyerekekre maradt a nagy feladat: a pinceépítés. Alig végeztek még a családiházukkal Bakonygyepesen, amikor nekifogtak pénz nélkül a náczyhegyi építkezésnek. De neki-

álltak! A vóm, Nagy József és a kislányom, Tokolics Mária 1990 nyarán két hét szabadságot vettek ki és elutaztak a Náczyhegyre a pinceépítés megkezdéséhez. Lakókocsiban laktak. Így kezdődött.

Az alapot két hét alatt meg is csinálták. Többre nem jutottak. 1991-ben a falakat húzták föl, egy év múlva a tetőt tették rá és a belső pincét hozták rendbe. Még az idén sem készül el teljesen, de már tavaly szüreteltünk. Nem is tudom, mikor készül el istenigazából, mert manapság a pinceépítésre nincs keret. Majd apránként meg lesz ez is. Csak egészség legyen! Gyerekeim is szeretnek itt lenni, ők is otthon érzik magukat a Náczyhegyen. Kívánok mindenkinek erőt, egészséget!

Özvegy Tokolics Gyuláné
az egykori Szafner Klára

ÉPÍTÉSZETI SAJÁTOSSÁGOK PULÁN

Az alábbiakban H. Csukás Györgyi néprajzkutató a balaton-felvidéki német falvak építkezésével foglalkozó tanulmányából közlünk Pulára vonatkozó részleteket.

(...) 1984-ben az Országos Műemléki Felügyelőség megbízásából *Bíró Friderikával* közösen falukutatót végeztünk több Veszprém megyei német faluban. **Pula**, Márkó és Vöröstó népi építkezésének vizsgálata, a három falu összehasonlítása egymással kiváló példával szolgált arra, hogy a németiség építkezése milyen sokszínű, noha egy-egy falut szemlélve inkább az egyöntetűség tűnik fel. (...)

Az építkezés legarchaikusabb formáival **Pulán** találkozhatunk, noha a ma már mindössze egy példánnyal képviselt füstökonyhás házaknak egykori általánosabb meglétére csak a behatóbb kérdezgetés, valamint a lakóházak egyes jellegzetességei utaltak. A Kis u. 43. sz. alatti népi műemlékház pilléres, harántboltíves tornáccal, a tornácról nyíló, különbejárátú helyiségeivel, kereszt-mestergerendás födémével, füstökonyhájával a magyarságnál is általánosan elterjedt típusát képviseli a füstökonyhás házaknak. Egy 1952-ben készített felmérés az azóta lebontott Szaffner-féle házat is hasonlóan füstökonyhásnak, külön bejárátúnak mutatja. A Fő u. 29. számú, Szauer-féle házról is elmondták egykori tulajdonosai, hogy füstökonyhás ház

volt, nyitott tornáccal, amit a padlás erősen kormos gerendái is megerősítettek. A konyha szabadkéményessé alakításakor megszüntették a nyitott tornácot, s a tornácról nyíló pincelejáratot is áthelyezték. Valószínűleg a tornác szélességével megnőtt szobából ekkor választották le a hátsó kamrát. A szobák födémgerendáinak iránya, valamint a szabadkéményes konyha deszkafödemes előtere azonban sejtetik, hogy a házat füstökonyhásból alakították mai formájára. A ház oromzatán levő 1897-es évszám bizonyára nem az építés korát, hanem csak egy átalakítást jelez. A faluban a legtöbb idős ember még ismeri a "Rauchkuchl" elnevezést a füstökonyha megjelölésére, szemben Vöröstóval, ahol ezen a szón már a szabadkéményes konyha kémény alatti részét értették. A pulai házak általában tornác nélküliek, szabadkéményesek, egy bejárátúak, a bejárati ajtó két oldalán egy-egy kisebb ablakkal. Több, Jankó ismérvei szerint "tipikus német háznál" is valószínűsíthetjük azonban, hogy az valaha a Kis u. 43. sz. alattihoz hasonló füstökonyhás ház volt. A Fő u. 68. és 69. számú házak szélessége a Kis u. 43. sz. ház tornáccal mért szélességével egyezik. A 68. sz. házat valószínűleg éppúgy a tornác beépítésével, és az eredeti udvari homlokzat elbontásával bővítették, mint a 69. sz. Szauer-házat. Ezt az is valószínűsíti, hogy a hátsó

szobák mögötti kamrák kialakítása másodlagos. A Fő u. 62. sz. 1849-ben épült háznak, valamint a Fő u. 65. sz. háznak a szélessége viszont a Kis u. 43. sz. füstökonyhás ház tornác nélkül mért szélességével egyezik. E házaknak vagy eredetileg sem volt tornáca, vagy azt az átalakításkor elbontották, lemondva a ház egyidejű bővítéséről. A fent említett házaknak a keresztmestergerendás födémekével egyező irányú födémgerendái vannak, s a szabadkéményes konyha előtere is deszkafödemes, szemben Márkó és Vöröstó házaival, ahol a konyha előtere is mindig boltozott. Mindez a füstökonyhás házak egykori általános elterjedtségéről és az ezzel járó építési hagyományok szívós továbbéléséről tanúskodik. A tetőszerkezet a legtöbb háznál állószékes, de néhány lakóháznál - így a Fő u. 62. sz. 1849-ben épült háznál -, valamint a pajták egy részénél megmaradt az ollószáraszelemenés tetőszerkezet. A házak jelentős része alatt egy helyiségre kiterjedő pince van. Az istállók a lakóház folytatásában helyezkednek el, esetleg a pajtához csatlakoznak. Az ólak többnyire a lakóházzal szemközt sorakoznak, keskenyebb telkeken a lakóház folytatásában. A pajta a telek nagyságától és az építetők gazdasági kondíciójától függően különböző méretű lehetett, általában a telek végében keresztben állt, néhol a lakóház folytatásában. (...)

NAPLÓ
Közép-dunántúli napilap

1993. május 3., hétfő

Szent Flórián-nap Pulán

Vasárnap szentelték fel és adták át Pulán azt a 220 évvel ezelőtt épített kápolnát, melyet az ősök szent Flórián tiszteletére emeltek és az utódok most szépen restauráltak. A falu apraját-nagyját megmozgató ünnepség után, a közeledő Flórián-nap tiszteletére tűzoltó-bemutatót tartottak

Veszprém Megyei

Új Hírek

1993. május 3., hétfő

KÁPOLNA-SZENTELÉS PULÁN

Kápolnát szenteltek fel vasárnap délután Szent Flóriánnak, a tűzoltók védőszentjének tiszteletére. Az ünnepi szentmisét Pauer Antal plébános celebrálta. A szertartást követő tűzoltó-bemutatón megjelent dr. Zonda Tamás tűzoltó ezredes megyei parancsnok, valamint dr. Zöld János őrnagy, Veszprém város tűzoltóparancsnoka.

NAPLÓ

KÖZÉP-DUNANTÚLI NAPILAP

Már harang szól Pulán

Kápolnát szenteltek a temetőben

– Igazán örülünk, hogy megértük ezt a napot, amikor egy csodálatosan szép, tájba, környezetbe illő kápolnát adhatunk át testvéreink végső búcsúztatásának céljaira. Ez az épület akár nagyobb települések között is megállná helyét szépségével. Bizonyítéka egyben mindez annak is, hogy a kisközségek önállóan tervezhetik meg ma már lakóhelyük küllemét – kezdte ünnepi beszédét tegnap délután *Feményi Antal* pulai polgármester a falu temető-kertjében összegyűlekezett helybéliek előtt.

A temetőkápolna helyén, mint elmondta, egy szocreál stílusú, csúf ravatalozó állt eddig, amit most *Krizsán András* nagyszerű építészeti tervei alapján átépítettek, kibővítettek, újjá varázsoltak. *Gombos Miklós* harangöntő mester segítségével a kápolna tornyában ezüst megkonduló hívogató szó méltó üzenet lesz a nagy útra indulóknak az örök élet jelképes kapujában.

Az ünnepélyes szertartáson *Gyűrű Géza* apát-kanonok megáldotta a harangot, az újonnan

készült oltárt, a kápolnafalakat kívül és belül.

Majd úrnapi szentmiséjének homíliájában figyelmeztetett: aki halottait nem becsüli, szerettei sírját nem gondolja, hogy szerethetné az az élő embert? Míndszentyt idézte, aki látoga-

tásait az egyházmegyében mindig a temetőben kezdte, mondván, arról ismerni meg a jó keresztényeket, hogy eltávozottaik nyughelyét rendben tartják.

A pulai emberek e kápolna megteremtésével is tanúságot tettek arról, hogy hívő, jó ke-

resztények. A szertartás végén az építész ismertette a kápolnaszerkezeti és berendezési elemeinek szimbolikus jelentését.

– TÉ –
Fotó: Korbély

» Sajtószemle « » Hírünk a világban « » Sajtószemle « » Hírünk a világban « » Sajtószemle « » Hírünk a világban « » Sajtószemle « » Hírünk a világban « » Sajtószemle «

» Sajtószemle « » Hírünk a világban « » Sajtószemle « » Hírünk a világban « » Sajtószemle « » Hírünk a világban « » Sajtószemle « » Hírünk a világban « » Sajtószemle «

Az önállósodás nehézségei

Pula épül, szépül

Önül a mai onkormanyzat, meg akkor is, ha ugyan pénzkidadásra kényszerül. Amikor tavaly először alkottak 20 ezer forintot betétként egy család harmadik szülőjének, mert valamelyik polgárral gyarmadott a falu, maguk szentelték, hogy rövid időn belül lesz meg erre példa. Ebben az évben viszont újabb betétként kellett nyitni.

Sok helyen megfordultam az országban, meg azt mondom: Magyarország egyik legszebb úrvonal a Veszprém-Tapolcával összekötő. Már nyugdíjas fotóskollégától sokszor hallottam, hogy tudták ezt a rómaiak is, itt vésztett Pannónia egyik fővárosa. Amelynek nem elhanyagolható, bár sokszor méltatlanul kihagyott állomása, magaslója Pula. Nekünk, magunknak a név kettős jelentésű, hiszen az istenné Polia is hasonlóképpen ejtik.

De maradjunk most itthon, e valamivel több mint 200 lelkes községnél. Nem-ejttem a lélekszám talányos jöszöme. Magyarán: Remény Antal polgármester segítségével.

A népszámvérvilágtartás szerint 216-an vagyunk. A költségvetésből vezetni csak 210 lakosra kaptuk az állami támogatást.

A dolgos páriákat viszont nem olyan fáéll faragták, hogy ebből gondot említsenek. Sok-sok évtizedeségi lét után nekilátnak, hogy ómlóan boldoguljanak.

A korábbi szalakat persze nem könnyű elválni, s nem is mindig muszáj. Én firtanám például a saját iskola alapításának szándékát, de a polgármester nagy tapasztalattal le-

- Tíznyolc gyerekünk jár Nagyvácszonyra, közülük 12 tanuló német nemzetiségi nyelvet. Vácsszonyba tíz perc az utazás, a

közlekedés minden irányba jó. Bár a volt társközségek lenetőségét ugrásszerűen javultak, én mégis azt mondom: most nem az önálló iskola megszervezésére, inkább a közlekedésre, a gyerekek itthoni fogadására, szabadidejük megszervezésére kell nekünk gondot fordítani.

Indokolt is hallok ehhez. A diáklétszám egyelőre úgy tűnik,

nem növekszik. A tanulónként 41 ezer forint pedig a közös iskolában jószerevel a pedagógusok bérére sem elég. Mit kezdene tehát Pula, ha a tizenvalahány gyereket helyben akarja nemzetiségi oktatásban részesíteni? Egy ideig megelégszenek tehát a jelenlegi helyzettel. Van egyebként is mi tenni a faluban.

Ebben segítőtársakra találtak maguk között és kívülől egyaránt. Pulán például zöknömentes a helybeliek és a betelepült nyaralóulajdonosok viszonya. Példa erre a Náci-hegyi programsorozat, de az lehet a hajdani kitelepítettekkel, elvándorítottakkal épült kapcsolat is. Ez ugyan egyelőre inkább családon belül marad, de biznak abban, hogy ha máskor nem, 1996-ban - Pula törökudulás utáni új-rátelepítésének 250. évfordulójára - ismét összejönnek az elszármazottak.

Addig is próbálják az emlékeket ébren tartani. Most vasárnap a 220 éves kápolna felújításának ünnepén Flórián-napi programot szerveztek. A kis kápolnára is jutott abból a 3,2 millió forintból, ami az önkormányzat alapítványának számláján gyűlt össze. Ebből újították fel még tavaly a templom tetőzetét. S mivel az eddigiekre a pénz jószerevel elfogyott, idén az erőgyűjtésre száznak emérgiát, mert a polgármester úgy véli:

- Először a középületeket kell rendbe tenni, hiszen ezzel példát adunk a polgároknak. Mindemellett '91-ben járdát építettünk. Ha opránként is, de előbbre lépünk.

Szükség van erre, hiszen gyarapszik a falu a maga csendes módján. A nyolcvanas évek-

ben kilenc új ház épült a Kab-hegyi utcában. Közéjükben egy német asszony jóvoltából megújult az Eszterházyak hajdani vadászkasélya. Emellett pedig a valamikori tsz-major helyén a Malovecz-tanítvány Krizsán András közfégi építész(!) tervai alapján újabb nyolc házhelyet alakítottak ki. Ebből ötnek már van gazdája, miként remény is arra, hogy megfogadják a képviselő-testület ajánlását, s Malovecz-stílusban épüljen itt a házak.

Túl szépek tűnne a kép, ha nem szólnánk arról: Pulán is vannak munkanélküliek, s a község körüli erdőknél csak a felet sikerült a helybelieknek megszerezni a kárpótlási licit során. A legnagyobb gond, akarcak a község zöszeg másik négy falujában, a foglalkoztatási lehetőségek megteremtése. Mindannyian biznak abban, hogy Vásárhelyi Júlia segítségével s a bemi természetvédelmi intézet támogatásával valóban sikerül a dörögdi medence ökológiai tervét elkészíteni. Mert ez az ígéretek szerint a foglalkoztatás gondjaira is megoldási lehetőséget ajánl majd. Hiszen Pula szépül, de megmaradni csak úgy tud, ha az itteniek megelégedést is találának. A községben vagy a környéken.

Horváth Éva

Megújult az Eszterházyak hajdani vadászkasélya

NAPLO

KÖZÉP-DUNANTÚLI NAPILAP

Hárommillió éves halmaradványok az alginitbányában

Szenzációs lelet Pulán

Fotó: Andronyi

A Veszprém megyei kis falu, Pula határában levő alginitlep 1973 óta ismert a kutatók előtt. Solti Gábor geológus, a Magyar Állami Földtani Intézet tudományos főmunkatársa rendszeresen visszatér ide kutatásokat végezni. Az elmúlt esztendőben az alginitrétegekben érdekes halmaradványokra bukkant, ám a lelet azonosítására csak most került sor.

- A körülbelül hárommillió évvel ezelőtti halmaradványokról készült fotókat megküldtük Párizsba, ahonnan a helyszínrre érkezett Jean Gaudant egyetemi tanár, ennek a témakörnek a specialistája. Jelenleg tehát tudományos célú gyűjtőmunkát végzünk, a meghatározás és feldolgozás folyik. A leletek a múzeumunkba kerülnek, ahol Solti Péter paleontológus preparálja majd őket.

HÍREK

Köszönet

Közel másfél éve - szerencsénkre - nem volt betöréses lopás a Náczihegyen. Örvendetes tény! S nem mulaszthatjuk el, hogy ne mondjunk köszönetet ezúttal mindazoknak, akik az utóbbi időben rendszeres jelenlétükkel, járőrözéssel és éber figyelemmel vigyázták, s vigyázzák most is a szőlőhegyet.

Minden ingatlantulajdonos nevében köszönjük a fáradozást:

a Rendőrség nagyvázsonyi körzeti megbízottjainak,
a pulai polgárőrség tagjainak,
s nem utolsósorban
Knoll József alpolgármesternek,
a helyi polgárőrség parancsnokának.

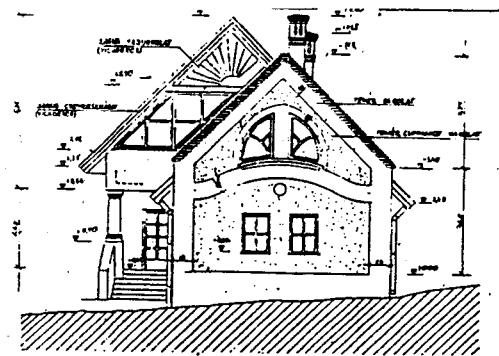
Kápolnaszentelés

Május másodikán ünnepélyes keretek között történt meg a 220 éves Szent Flórián kápolna újraszentelése. A följújtási munkák során az összefogás és az önkéntes segítőkészség sok szép példájával találkozhattunk. Köszönet érte a falu egész közösségének. Az ünnepségen a veszprém megyei és városi tűzoltóparancsnok kedves ajándékot nyújtott át falunknak: a tűzoltók védőszentjének, Szent Flóriánnak kis szobrát. Az ünnepségen résztvevők között osztatlan sikert aratott a kápolna homlokzatán elhelyezett Szent Flórián kép, Heitler László festőművész alkotása.

Új terv

Újabb tervvel készült el Pula főépítésze, Krizsán András. Az alábbi rajz a Kis u. 47. sz. ház jövőbeni homlokzatát mutatja.

HÍREK

Náczihegyi

HÍREK

Rózsabogarak szüreteltek

Az idei nyárelőn és az aszályos júniusi hónapban új fogyasztók törtek a náczihegyi gyümölcsösök cseresznye- és körtefáira. Az úgynevezett rózsabogár, a zöld szárnyfedelű, különben nem káros bogár tucatjával támadta meg az érett gyümölcsöt a fán és a cseresznyéből nem maradt más csak a szár és a mag. Állítólag a nagy szárazság miatt a gyümölcsből szívott nedvesség és a cukortartalom hozta a keretekre a nagy veszedelmet.

Kevés a jómadár

A rovarkár megelőzésében résztvevő hasznos madarak száma igen lecsökkent az utóbbi évtizedekben a Náczihegy környékén. Énekes madárból is kevés van. Ezért a náczihegyi birtokosok baráti körének tagsága kéri a gazdákat, hogy télire is gondoskodjanak a hegyen madár- etetőkéről, hogy tavasszal kis barátaink meghálálhassák a téli gondoskodást.

Betonút épül a Náczihegyen („Hallatlan” hír)

A Hegy falu felőli első harmadánál megkezdődött a betonút építése. Ezen örvendetes hírnak szerkesztőségünk még nem tudott teljesen a végére járni. Eddig csupán annyi bizonyos, hogy nyugati tőkés támogatással a náczihegyi ú.n. Középső út betonozása hamarosan elkészül. Az átadás jövő évben várható, s időpontja:

aprilis elsője